

פניני הפרשה

וישב

עלון מס'

1065

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזנבסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

פעולה של יהודי

בפרשה זו מתחיל סיפור בני יעקב, וכתב רש"י בתחילת הפרשה: "אחר שכתב לך יישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו חשובים לפרש היאך נתיישבו וסדר מלחמותיהם, איך הורישו את החורים, פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סיבתם, לפי שהם חשובים, לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם". ויש להבין מהי באמת החשיבות להאריך בכל ההשתלשלות, מה דבר זה מלמדנו?

אלא שיש כאן לימוד גדול כי כל פעולה של יהודי, עושה רושם גדול בשמים, ובפרט של יעקב אבינו שהיה בחיר האבות, מרכבה לשכינה, וחקוק בכסא הכבוד. כל פעולה ומחשבה קמנה כגדולה של יהודי עושה רושם ויש לה משמעות והשפעה לדורות. היהודי יכול לפעול במחשבותיו, מעשיו ודיבוריו גדולות ונצורות, ויש צורך גדול לשים עיניו ולבו על דרכיו שהם חשובים לפני המקום.

מעשה שאירע לרבי שלום שבדרון זצ"ל בהיותו משגיח, שימש לו כאחד המשלים הידועים בדרשותיו. בחור צעיר החל להחסיר מסדר שלישי בלילות. המשגיח רבי שלום התעניין אצלו מה קרה, אך הלה התחמק בנימוס. רבי שלום החל לרצות אותו בכדי לשמוע מה בחור זה מסתיר ממנו, עד שסיפר כי יש משחק כדורגל. רבי שלום לא ידע במה המדובר והבחור החל להסביר את חוקי המשחק. כאשר גמר להסביר, אמר לו רבי שלום: מה הבעיה, אני יכול עכשיו להבקייע עשרים גולים בדקה אחת, הנה המגרש ריק תביא כדור ואראה לך. אמר לו הבחור, כעת, שאין שומר זו לא גדולה, החכמה היא שיש שומר, שיש שחקנים שמפריעים ומונעים ממך לעשות זאת. אמר לו רבי שלום: ללמוד בבוקר כשאין לך כל קושי בכך אין זו גדולה, החכמה היא בלילה כאשר יש לך מפריעים כמו הכדורגל הזה שמפריע לך ללמוד...

ולכן כל תפקידו של היהודי בכל גלגולי סיבותיו ובכל מעשיו ופעולותיו, לכונן את המעשים הנכונים והכוונות הנכונות, ובזה פעולותיו ומעשיו יעשו פירות ופירי פירות לו לדורותיו.

דרכי הפרד"ס

אופנים בפירוש התורה

חפרות ויתירות

כשמלה נכתבת מלא או חסר בשונה משאר המקומות שהיא מוזכרת בתורה, יש מקום לחפש את הרמז הטמון בכך. הדרש הרווח בחז"ל למלא וחסר הריגים, הוא שינוי הניקוד של המלה בהתאם לכתיב החסר / המלא, וכך מתקבלת משמעות אחרת. מלים הרגילות להיכתב מלא ונכתבו חסר, רגילים לפרש שבא הדבר לרמוז על חסרון מסוים, ובפרט כאשר באותה פרשה אותה מלה כתובה מלא. דוגמא נפלאה לזה מובאת בשם הגר"א ממה שכתוב "וישליכו אותו הפְּרָה" חסר ו', כי האחים חשבו שהבור חסר וריק לגמרי, אבל התורה מעידה "והבור (מלא ו') ריק" וגו' (בראשית לו, כד) שיש בו נחשים ועקרבים. לעתים מסבירים שהכתיב חסר או מלא בא בצורה הריגה, מאחר שבמלה זו רמז משהו בגימטריא ורק בצורה החריגה הערך המספרי של המלה נמצא מכוון. לדוגמא, בנימין בן יעקב מוזכר בכמה מקומות בתורה חסר יו"ד, ומסביר מרן בבית נאמן (בראשית לה, יח) שבנימין נולד ליעקב בן צ"ט שנה או בן מאה שנה (כמ"ש בסה"ד בשם ספר הישר ומד"ר פרשת נשא פרשה י"ד). וזה היה חידוש בימיהם להוליד בגיל כזה כמ"ש (בראשית יז, יז) "הלבן מאה שנה יולד". ולכן נכתב "בנימון" חסר יו"ד, דהיינו "בן-ימן", שיהיה המספר ימן מכוון למאה.

עצה טובה

כשניגשים לכתובת רעיון תורני, מומלץ להתבונן תחילה היכן נמצאת נקודת הרעיון שיש בה מן החידוש, ובה להתמקד, ומסביבה לבנות את החידוש.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כמה גדולה מצות שמירת שבת, שמגינה על ישראל בגולה, וגם גורמת למחול לאדם אפילו עוון גדול כעבודה זרה. ולכן צריכים לשמור על השבת ולהזהר בה מכל נדנוד איסור". (מגיד חדשות" ח"ט עמ' נ"א)

ויתנבלו אותו להמיתו – איתא במדרש (בראשית רבה פרשה פ"ד אות י"ד): אמרו, בואו ונשסה בו את הכלבים. ע"ש. ואפשר לפרש על פי מה שכתב מרן החיד"א ז"ל בספרו חומת אנך (פרשת מטות) שהמדבר לשון הרע סופו להתגלגל בכלב. ע"ש. ונראה שזהו מה שאמרו במסכת פסחים (דף קי"ח ע"א) כל המדבר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים, והיינו משום שסופו להתגלגל בכלב. ואם כן השבטים שחשדו את יוסף בהוצאת דיבה רעה עליהם, אמרו בואו ונשסה בו את הכלבים, לפי שזהו עונשו של מדבר לשון הרע. ואם הכלבים לא יגעו בו לרעה, אז סימן הוא שלא חטא יוסף בלשון הרע. שו"ר אחר זמן רב בספר בית הלוי להגרי"ז הלוי ז"ל שפירש בדרך דומה לזו, וששתי שנתכוונתי לדברי קדשו. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

סודו של הניצוץ היהודי

ה"שם משמואל" (חנוכה תרע"א, עמוד קפ"ד טור א') מבאר הלכה זו בדרך דרש: הפתילות והשמנים הם כנגד נשמות עם ישראל, כמאמר הכתוב: "יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם" (משלי כ, כז). ונשמות עם ישראל שהשבת הקדושה לא הדליקה אותם, כלומר שהם הרגישו פעם את הרגשת שמירת השבת, אך היא לא הציתה והבעירה בהם את ההתלהבות לבורא העולם, אזי נר חנוכה הוא שיבעיר בהם את הרצון להידבק בקב"ה. לחנוכה יש כוח גדול להדליק את האדם! לכן רואים שרוב רובו של העם, אפילו הרחוקים ביותר, מדליקים נר חנוכה. ורבים חזרו בתשובה לאחר שנרות החנוכה האירו את נשמותיהם!

מהיכן נובע אותו כח? חכמי הקבלה מלמדים אותנו סוד גדול: "השמן" אותיות "נשמה". היוונים לא ביקשו להרוג ולהשמיד את העם היהודי. רצונם היה לעקור את התרבות היהודית משורשה, לטמא את הנשמה האלוקית ולכבות את הניצוץ המיוחד של עם ישראל.

אכן, הם נחלו לא מעט הצלחות. השמנים נטמאו – יהודים רבים הפכו למתייוונים. בזכות מאבקם העיקש ונחישותם הרבה של החשמונאים, נמצא פך שמן טהור – הניצוץ היהודי שמעולם לא כבה. נשמת היהודי היתה ותמיד תישאר טהורה. גם במצבים בהם נטמאו כל השמנים, והאדם מרגיש שהתרחק ממקור הרוחניות, תמיד, אבל תמיד, ניתן למצוא בתוך תוכו פך השמן הטהור שלו – היא הנשמה הטהורה. לכן את אותו ניצוץ מצליחים לעורר דוקא נרות החנוכה שהם לזכר פך השמן הטהור.

שליחי חב"ד הפזורים בתפוצות מעידים כי כשמגיע חג החנוכה, הניצוץ היהודי נדלק גם אצל הרחוקים ביותר. וכדרכם של חסידי חב"ד במקום לגרש את החושך במקלות, הם מגרשים אותו עם אור שדוחה הרבה חושך. מה שמדהים שלפעמים עצם ראיית הנרות הדולקים, גורמת לאותם רחוקים התעוררות פנימית של נשמתם!

יהודי נשאר יהודי, ולעולם לא מאוחר להבעיר את הניצוץ שנשמתו לשלהבת מאירה שתהא עולה מאליה * בחג שבו יותר מכל הניצוץ היהודי נדלק בלבות עם ישראל לאבוקות של אור, יצאנו לתור אחר אותו 'פך שמן טהור' המבעיר ניצוצות שאינם כבים אפילו אצל הרחוקים ביותר. מה סודם של נרות החנוכה שדוקא הם מצליחים להאיר ולהעיר את נשמת היהודי? * כשהנשמה מאירה

שני חברים חילונים נפגשים אחרי זמן רב שלא התראו.

- "ויקטור, מה נשמע, מה חדש אצלך?"

- "אל תשאל, הבן הגדול שלי חזר בתשובה".

- "אוי, רחמנא ליצלן, אני משתתף בצערך, לא יודע מה אני הייתי עושה במצבך".

אחרי זמן מה הם שוב נפגשים, ושוב בשורות לא פשוטות:

- "ויקטור, נו, מה חדש?"

- "אל תשאל, גם הבת שלי חזרה בתשובה..."

- "אוי ואבוי, מה אתה אומר, ממש צרה רודפת צרה... תשמע, אין ברירה, אתה חייב לבדוק את המזוזות..."

מסקנא: בכל יהודי חבוי ניצוץ, גם אם הוא עצמו מתכחש לו. וכבר אמר חכם אחד: "היהודי כמוהו כבשמים, מספיק ניצוץ קל כדי שיוציא את ריחו הטוב".

*

במצות נר חנוכה נפק להלכה: "פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת, מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת" (שבת כ"א ע"ב).

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

שעשה לי נס

הסוחפים, והתפללתי כי ישלח ה' את מלאכו לפני לשמרני ולהושיעני.

והנה בעוד מלות תפלתי על שפתי, נגלה לפני איש הדור בלבושו, בעל אדרת צחורה, וקרא לי בקול נעים להושיט לו את ידי.

אחזתי בו היטב וניסיתי לעלות אל שפת הבור מבלי ליפול חלילה. לתדהמתי, מצאתי את עצמי בחוץ בקלות רבה. נרגש ונדהם, בקשתיו להמתין עד אשר אקרא לאבי שישלם לו שכר פעולתו, אך הדמות נעלמה בעלטת הליל.

לפתע, הבחנתי מרחוק בבני משפחתי התרים אחרי בחשיכה כשבידם עשיות אור וכלי הצלה. שמעתי את קולותיהם החרדים כשהם זועקים בדאגה: "שלום! שלום! היכן אתה?"

כיוונתי אותם אל מקומי, וכאשר אבי מצא אותי רועד כולי, חיבק ונישק אותי כשהקלה ושמחה שוטפות את פניו הדאוגות. "מי הוא זה אשר הוציא אותך מן הבור?" השתאה אבא.

משנרגעתי מעט, שחתי להם כיצד בא אדם נשוא פנים והצילני מבור תחתיות. להורי היה ברור כי לא היה זה אלא הצדיק רבי יוסף מערבי זיע"א שנשלח מעם ה' להגן על הבאים להילולתו, שכן בשעה כזו אין עובר ושב במקום זה.

עד היום איני יכול לשכוח נס זה, ובכל פעם שאני נזכר בו חולפת צמרמורת בגופי ועולה בי התרגשות מחדש.

לפני מספר שנים (בשנת 2007), במסגרת טיול שרשים בתוניסיה, עז היה חשקי לשוב חמישים שנה אחורה אל אותו מקום בו התרחש נסי האישי. למרות שמקום זה לא היה בתכנון הטיול, הצלחתי בס"ד להגיע לשם.

כשנגלה לפני המקום, לא היה גבול לשמחתי, פרצתי בבכי של אושר ושמחה, וברכתי בקול: "ברוך שעשה לי נס במקום הזה!"

בהזדמנות זו, נאחל רפואה שלימה ואריכות ימים לאיש שיחננו הרב שלום חי בן מימה טראבלסי הי"ו וכל משפחתו.

בשבוע הבא, יחול יום הילולתו של הגאון רבי יוסף מערבי זצ"ל תלמיד האר"י הקדוש הקבור באלחאמה שבתונס. מכובדנו הרב שלום טרבלסי הי"ו סיפר לי לפני כמה שנים על נס הצלה מיוחד שקרה עמו בילדותו בזכות הצדיק (ושוב הובא גם בביטאון החדש "אוצרות" בעריכת ידידי ר' בנימין פנש הי"ו), והנה הוא לפניכם:

כמידי שנה בר"ח טבת היה אבי מורי מארגן נסיעות להילולא של סיד אלמערבי זיע"א בעיר אלחאמה.

אלחאמה הוא ישוב קטן בדרום תוניסיה השוכן כ-30 ק"מ ממערב לעיר גאבס בדרך לג'רבא. זוהי נאת מדבר בקצה שרשרת הרים שלמרגלותיהם מעיינות מרפא חמים ועל כן קראו למקום בשם "אלחאמה". היה זה מקום מדהים בו היו מרחצאות מרפא, מעיינות ויער דקלים מרהיב. במרחק מה מישוב זה נמצא מקום קבורתו של ר' יוסף אלמערבי זיע"א. נסים ונפלאות רבים קרו על ציונו, והיו נודרים בשמו בכל עת צרה וצוקה.

סיפור הנס ארע לי בהיותי בגיל 9, שכרנו שם חדר יארוח על מנת לשהות במקום במשך שבוע ימים.

באחד מימי ההילולא, התקיימה העברת ספרי התורה מבית הכנסת שבכפר אל בית הכנסת המרכזי. האוירה היתה מרוממת, ושמחת התורה הציפה את לבות כולם. כשהסתיימה החגיגה נפרדנו מבאי השמחה, וכל אחד פנה לדרכו. ההורים הלכו להתפלל מנחה ולארגן דברים, ואילו אני ואחי ציון פנינו בלב מתרונן לשוב אל בית האירוח. לא ציפינו כלל לאשר יעמוד בדרכנו. כאשר עברנו דרך המעיינות החמים, נתקלנו בבני מיעוטים המתרחצים שם. משאך הבחינו בנו, החלו מיידים אבנים לעברנו והתכוונו להתנפל עלינו. אחוזי אימה נמלטנו מהם כל עוד נפשנו בנו.

והנה, תוך כדי ריצה מבוהלת, מעדתי היישר אל תוך אחד הבורות שבתחתיתם זורמים מים רותחים. כבר בגיל זה הבנתי היטב את משמעות הנפילה, שקשה לצאת ממנה בחיים. גופי רעד מפחד, נשימתי היתה טרופה עלי ובבור שרר חושך צלמות.

אחי רץ מיד לקרוא להורי, ואני מעומק של חמשה מטרים התחלתי לזעוק לעזרה, כאשר מעומק הלב, אני נושא תחינה כי יצילני ה' לבל אסתף אל המים הבוערים. אחזתי בכל כוחי בקירות הבור נאבק במים

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בכולל שלנו יש ב"ה כמאה אברכים יקרים השוקדים על התורה עד השעות המאוחרות, ורצינו לשאול האם יש להפסיק את הלימוד באמצע הסדר ולהדליק נרות חנוכה בזמן? תשובה: כן. פרסומי ניסא עדיף כמו במגלה.

שאלה: בכולל שמסיימים בו את הלימוד בשעה מאוחרת, האם אפשר שנשותיהם של האברכים ידליקו בזמן, והאברכים ימשיכו בלימודם כרגיל ויצאו ידי חובה בהדלקתן? תשובה: לא. אם האברכים שצריכים להיות דוגמא לאחרים יסמכו על נשותיהם – בטלה מצות חנוכה בדורות הבאים! יש להפסיק הלימוד ולהדליק בזמן והילדים רואים ושמחים, ואחר כך לחזור ללימוד.

שאלה: אני עובד משמרות, ומגיע הביתה לאחר צאת הכוכבים, האם אשתי תדליק במקומי בצאת הכוכבים או שתמתין עד שאגיע? תשובה: אם הבעל מגיע בכל לילה מאוחר מחוסר אפשרות, עדיף שהאשה תחכה לבעלה וידליקו ביחד עם כל בני המשפחה מכמה מעמים, שלא תשתכח מצות חנוכה ממנו ומהילדים. והרי זמנה כל הלילה בימינו לב"ע.

שאלה: אדם שיוצא בחנוכה לאירוע משפחתי בצפון בשעה 2.00 בצהריים, האם יכול לסמוך על ההדלקה באולם ולתת פרושות לבעל האירוע, או ידליק כשיחזור לביתו בשעה 12.00 בלילה? תשובה: אם אשתו בבית תדליק בשבילו בזמן, ואם לאו, ידליק בבואו הביתה הוא ואחר עמו. לא מועיל לתת פרוטה לבעל האולם כי זה כמו בית הכנסת.

שאלה: במשך כל השנה יש לנו שיעור לבעלי בתים אחרי ערבית במשך כשעה. האם בימי חנוכה נקיים את השיעור (אם נבקש מהם לחזור לשיעור אחרי ההדלקה, לפי הנראה לא יחזרו)? תשובה: יש לבטל את השיעור ולהדליק חנוכה בזמן. אם ירצו לחזור אחר שעה, תבוא עליהם ברכה.

שאלה: האם בימי החנוכה צריך להקדים זמן תפלת ערבית, כך שמיד בצאת הכוכבים ילכו הקהל לביתם להדליק? תשובה: כדאי להתפלל מיד בשקיעה.

שאלה: האם עדיף להתפלל ערבית בפלג המנחה, ולהגיע לביתו בשקיעה ולהדליק בזמן? תשובה: אפשרי. רק במקרה כזה יש להתפלל מנחה לפני פלג המנחה וערבית אחרי פלג המנחה, שלא לעשות תרתי דסתרי.

שאלה: במוצאי שבת חנוכה, האם יש להדליק בצאת הכוכבים לפי הגאונים או להמתין לזמן רבנו תם? תשובה: בימינו אין הרגל כלה מן השוק עד הצות הלילה ויותר. לכן אפשר להדליק עד שעה מאוחרת בברכה גם לדעת הרמב"ם. וכל שכן שעדיף להמתין לזמן ר"ת.

שאלה: האם בבית הכנסת יכולים להדליק ביום שישי לפני פלג המנחה, מתי שאין זמן ללכת לבית ולהחזור? תשובה: קודם הפלג – לא שייך, רק להדליק אם ירצו בלי ברכה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה ה"ו